

וקראת לשבת עיונג

אלון תרני בפאכע באקדע וביסולת פלאנץ

גליון מס' 521

פרשת משפטים

כ"ז בשיבט התש"פ

טל': 054-8457834 | לקבלת העלון בדוא"ל: shlomi1122@gmail.com

לע"נ שרה בת מונבאר אורה ע"ה | לע"נ יוסף בן מרסל ז"ל | לע"נ המדוכא ביסורים ר' שמעון חי בן רחל רשל ע"ה

לאורו נלך

קווים מדמותו המופלאה של מרן מלכא, רבנו עובדיה יוסף צוק"ל

סיפר הרה"ג ליאור גלזר שליט"א: כידוע, הרב אליהו בר שלום שליט"א, מכהן כרבה של העיר בת-ים, וכן הינו מחבר הספר 'משפט הכתובה'.

כאשר הרב היה במהלך החיבור של סט הספרים 'משפט הכתובה'. הוא הגיע לסוגייה של שבועה חמורה.

כידוע, בני אשכנז לא עושים שבועה חמורה על כל חובות הבעל כלפי אשתו בכתובה, מחשש שהחתן יעבור על השבועה. מה שאין כן, דעת בני ספרד שאינם חוששים

לכך [כיוון שעיקר השבועה היא בכדי שהחתן לא ישא אשה אחרת, שכן לבני ספרד אין את 'חרם דרבנו גרשום' המגביל לישא אשה אחרת], ולכן הם נשבעים בכתובה "וגם נשבע החתן במנא דכשר למקיני ביה, וגם נשבע שבועה חמורה בתקיעת כף".

הבעיה מתעוררת, באותם בחורי ישיבה ספרדים הלומדים בישיבות אשכנזיות, או המשתדכים עם בני אשכנז, שאז בני אשכנז מקפידים שלא להשבע.

והנה, הרב נכנס בעובי הקורה של הנידון של שבועה חמורה, כך שהוא למד את הנושא למעלה מחצי שנה, בהם הספיק לעבור על למעלה ממאתיים ספרים שעוסקים בנושא.

במהלך עיונו בנושא, הוא העלה רעיון, שאותם בני ספרד יסיפו בכתובה הבהרה, שהשבועה חלה רק על חלק מהחובות החמורים של החתן כלפי אשתו, ואז גם בני אשכנז יסכימו לשבועה בחופה ולא תהיה מחלוקת ושולם על ישראל.

הרב רצה להציע את הרעיון בפני מרן זצ"ל ולהימלך עמו על כך. הרב התקשר לרב משה יוסף שליט"א, בנו של מרן בכדי לקבוע פגישה עם מרן. הרב משה אמר לו, שאין אפשרות לקבוע פגישה עם מרן, שכן מרן טוען "ואם בגבורות שמונים שנה" ואחרי גיל שמונים כל יום זה מתנה מהשמים, וחבל על הזמן. אלא שהרב משה הוסיף שהיום הרב נוסע לאיזה בית כנסת ויש עשר דקות נסיעה בהם הוא יכול להכנס לרכב ולדבר עם מרן.

אך הציב לו שני תנאים: "התנאי הראשון הוא שזה נושא רגיש, מבין הנושאים שמרן מסר עליהם נפש, להחדיר אותם בעם ישראל, לכן אל תתווכח אתו בהם. והתנאי השני הוא- שאתה יכול לדבר עם מרן, כל עוד הוא לא פתח ספר, שאז הרב כבר לא שומע כלום. ואם תרצה תוכל לדבר עם הנהג..."

כידוע, מרן היה לומד במהלך הנסיעות ספרים קשים הדורשים עיון, כמו 'שדי חמד', 'נודע ביהודה', 'חתם סופר'. הוא היה לומד בנסיעות מה שאחרים לומדים בשקט בחדר ממוזג.

המשך בגליון הבא

בפתח הגליון

ברכה"ג שלום מאיר ואלק שלום"א

העבד והלקח

התורה הקדושה נצחית היא, ולקחיה נצחיים. פרשתנו פותחת בידינו עבד עברי, דינים שאינם נוהגים בימינו, כי לא נהגו אלא בזמן שהיובל נוהג. אבל גם אם הדין עצמו אינו נוהג עתה, הרי לקחיו חייבים להלמד ולהיות מיושמים בכל דור ובכל עת.

מי שלא יעשה כן, מי שיחשוב שלקחי הדינים האלו אינם נוגעים לו, ואינם שייכים כיום, למה הוא דומה? למשלו הנפלא של הגאון רבי אברהם חכם זצ"ל, מכרמנשאה אשר בפרס.

מעשה ברופא אליל מאחז עיניים, שהתפרנס בכבוד. אמר לבנו: "הצטרף אלי ולמד את המקצוע". נעתר הבן, וילכו שניהם יחדיו.

באו לבית החולה, והכל נקהל לשמוע מה יאמר ה"רופא". החולה שכב במיטתו, חיזור וגונח ולופת את בטנו ברוב מכאוביו. הביט ה"רופא" באישוני עיניו, הורה להוציא את לשונו, הניח אצבעו על דופקו והניד בראשו: "נתתם לו עלי חסה", אמר בחומרה.

"אכן", הודו בשפל קול, "אכלנו חסה אמש, ומאז הורע מצבו".

וה"רופא" אמר בסמכותיות: "החסה היא סם מות עבורו! אתן לו תרופה, אולי תצילו".

רשם לו שמן קיק בפרוטה, ונטל בשכרו דינר זהב.

כשיצאו, תלה בו הבן מבט מלא הערכה, ושאל: "כיצד ידעת, אבא, שאכל חסה?" השיבו האב: "כשעליתי אל הבית ראיתי פסולת חסה בפח האשפה, את העלים הכמושים והמתולעים. והבנתי, שזה היה מאכלם ומאכל החולה".

התפעל הבן, ונצר את הדברים בלבו. למחרת היום ישב הבן בביתו, ובאו לקרוא ל"רופא" לבית חולה מסוכן. אמר הבן: "אבי אינו בביתו, אבל גם אני יודע לרפאות".

קם והלך עימם לבית החולה. כשהגיע לחצר הבית, עשה כמעשה אביו וסקר את החצר בקפידה. פח אשפה לא היה שם, אבל אשפה היתה גם היתה. מתחת לבית היתה אורוות חמורים, והחצר היתה מלאה בגלליהם.

עלה הבן אל הבית ופנה למיטת החולה השרוי בחוסר הכרה. הרים את עפעפיו והציץ לאישוני עיניו. מדד את דפקו, עטה על פניו אשורת סבר חמורה, ואמר בהקפדה: "האכלתם אותו בשר חמור!" השומעים פערו פיהם בתמוהו, והידען המשיך: "כלום לא ידעתם, שחמורים הם סם מוות עבורו!?"

נדהמו השומעים ואמרו: "משוגע האיש, הבלים ידבר", והדפוהו מן הבית בבושת פנים... חפוי ראש שב לבית אביו ודיווח על כישלונו.

תמה האב: "מה ראית לומר שהאכילוהו חמורים?"

ענה ואמר: "הן אתה לימדתני! אם יש בחצר פסולת חסה, אותה הוא שהאכילוהו חסה - אז אם יש בחצר פסולת חמורים... הלא כן!?"

"הוי, סכל", אמר האב, "כלום אין שכל בקדקדך?! כל מקום, ותנאי! אם יש פסולת חסה, האכילוהו חסה. ואם יש אורווה, יש לתלות את החולי בריחות העולים ממנה..."

משל נפלא הוא, הלואי ונפיק את לקחו! הרי כמעט כל אדם כיום הוא עבד, מרצונו ושאפתו, בכל לבו ונפשו - עבד נרצע לחברה הדורסנית והתובענית ולמושגיה ודרישותיה: להחליף רכב - לא משום שהישן אינו טוב, אלא כדי שאחרים יראו, ומשום שהשכנים כבר החליפו. לצאת לחו"ל, כמו כולם. לנהור, עם העדר. עבד - לא לאדון אחד, כי אם לחברה שלמה!

הבה נצא לחרות, ננתק את הכבלים. ואז יהיה לנו יותר זמן לעצמנו, לשיעורי תורה, ויותר פנאי לילדינו!

עולים במעלות

הגות, מחשבה ומוסר

הראי ואנחנו

שמעתם על האדם המכווער שכעס על הראי וניפצו בחמת זעמו? בכך הוכיח כי אינו רק מכווער, אלא אף שוטה. ומה הרויח? הראי התנפץ לרסיסים, ובכל רסיס משתקפת דמותו. כיעורו מוכפל במאות הרסיסים...

בפרשתנו הוזהרנו שלא לקלל דיין, ולא לאור נשיא. טבע הוא באדם: אם יצא חייב בדינו, מאשים הוא את הדיין. ואם העניינים במדינה יגיעים, האבטלה גואה, הכלכלה בשפל, הבטחון צולע, מתמרמרים על המנהיג, הנשיא. ולא מתבוננים שפסק דינו של השופט הוא כראי. שמעשיו גרמו להרשתנו, ועליו להאשים את עצמו בלבד.

ואין מבינים, שהמנהיג מצליח כפי זכויותיו של העם: פרנס לפי הדור, ואילו היינו זכאים, מרבים מצוות ומרבים תורה, אזי היתה הכלכלה פורחת, הפרנסה בשפע, הגשמים בעיתם, השלום שורר והביטחון איתן.

פעם רווחה האימרה: להכות "על חטא" על לבו של הזולת. כיום הפכו את המנהיג לשק החבטות הלאומי, בלא להבין שהוא קרבן המציאות.

אילו היה העם ראוי, אילו היינו מרבים זכויות, כל אחד בפני עצמו וכולנו יחד, היה מצבנו טוב לאין ערוך.

כמה חבל שתשומת הלב מוסטת מהעיקר, מההשתפרות העצמית! כמה קל לתלות בזולת את אשמת חסרונותינו!

ונבין, שהדיין והנשיא הם רק משל: את מי אין האדם מאשים בכשלונותיו, בהפסדו ובאסונו?

את בן הזוג ואת המעביד, את מזג האויר ואת המזל הרע - רק לא את עצמו, את חסרונותיו וחטאיו.

כמה יפה הסיפור:

בימי נעוריו סבל רבי יצחק מוורקא מאשתו. נרגנת ונרגזת היתה, והפכה את חייו לגיהנם.

קם ונסע אל רבו, הצדיק רבי דוד מלעלוב - להתאונן, לקבול, ואולי יורה לגרשה.

דפק על דלתו, ורבו פתח את הדלת. בטרם פצה רבי יצחק את פיו, הפטיר רבו: "מה תאמר אלי, אמור לעצמך!" - וטרק את הדלת בפניו...

נרעש רבי יצחק והבין את המסר: לא אני הכתובת, אמר לו הרבי, ואף לא האשה!

ערוך חשבון נפש ותשפר את עצמך, והכל יבוא על מקומו בשלום!...

מטמונים מהפרשה

הגיגים ומעשיות

"ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" (כא, א).

המשפטים אשר קיבלנו במעמד הר סיני לא השתנו עד עצם היום הזה. לעומת זאת רואים אנו אצל אומות העולם, שחוקיהם משתנים מעת לעת, וגם דברים אשר היו מקובלים עליהם בעבר עוברים תמורות ושינויים.

ניתן להבין את הדבר על פי משל: בעיר אחת הוחלט להקים בניין מגורים גדול. הביאו אדריכלים ומנהגים שתכננו תוכניות ובנו על פיהם בניין מפואר, אשר נבנה במדויק למען המטרה המתוכננת - דירות מגורים למשפחות. לאחר שהסתיימה בניית הבניין, הוחלט לשנות את מטרתו ולהפכו לבית חולים.

ברור כי המבנה לא התאים, והיה צורך בשיפוצים נרחבים על מנת להסב את הבניין לייעודו החדש. משום כך הרסו את המטבחים, צרפו דירות לחדרים אחידים וכדו'.

אך למרבה הצער, גם לאחר כל השינויים הוכח כי הבניין עדיין רחוק מלמלא את ייעודו החדש! התברר כי צנורות המים אינם נמצאים במקום הנכון, והמעלית אינה מתאימה לאלונקה...

כן הוא גם הנמשל: העולם נברא על פי התורה - כמו שנאמר במדרש, שהקדוש ברוך הוא הסתכל באורייתא וברא עלמא, וזאת כדי לאפשר לבני אדם לחיות חיי תורה, ועל פי זה ניתנו לאדם תכונות מתאימות ומשפטים על פיהם יחיה.

אך כאשר מנסה אדם לשנות את דרכו ולחיות על פי תרבות הזרה לרוח התורה, הרי שהוא חי בבניין שלא תוכנן לצורת חיים זו, ועליו לעשות כל הזמן "תיקונים" שיאפשרו לו לחיות באופן שבחר לעצמו...

לא כך באדם שומר תורה ומצוות החי באופן שעל פיו "תוכנן הבניין", אין לו כל צורך בשום שינוי כדי לנהל את חייו, כי לכך נוצר!

"כל אלמנה ויתום לא תענון" (כב, כא).

רגיל היה ה"חפץ חיים" לספר את שאירע בעיירתו בימי נעוריו:

אלמנה עניה היתה חייבת שכר דירה ובעל הבית הזהיר אותה שתשלם מיד או תעזוב את הדירה. הימים היו ימי חורף, והאלמנה לא יכלה לפנות את הדירה. הלך בעל הבית והסיר את גגו של הבית...

עוברים ושבים שראו את מעשיו ניסו להניא אותו ממעשה זה והתחננו בפניו שיניח לה במשך חודשי החורף, ואילו הוא בשלו, לא שמע לאיש, אלא הוציאה מהבית ביום קור וכפור!...

עברו שנים רבות והעונש בושש מלבוא.

בטוח הייתי - סיפר ה"חפץ חיים" - שעונשו של זה בוא יבוא, שהרי כתוב בתורה: "כל אלמנה ויתום לא תענון, אם ענה תענה אותו" וגו' שמע אשמע צעקתו, וחרה אפי והרגתי אתכם בחרב", ומה יהיה איפוא בסופו של אדם זה? כעבור עשר שנים ננשך אותו אדם על ידי כלב שוטה, יסוריו היו עצומים ורע ומר היה סופו...

ביני לבני

הרה"ג פנחס ברייער שליט"א מח"ס "לגדל" על חינוך ילדים

יש המסתובבים כשבידם כתב האשמה נגד ההורים, המורים, החברים והידידים. הם מוכנים לספר לכל

המעוניין למה חיהם נראים כך. הם יספרו על הילדות שעברו, על הבית הקשה שבו גדלו, על ההשפלות בחברה שחו - בקיצור, סיפור חיים עצוב וטראגי למדי. הם רק לא מבינים, שמלהיות צודקים לא מתקדמים בחיים, מקסימום אנשים מרחמים קצת, אבל הם עצמם יישארו מסכנים...

אנשים כאלו לא ייתנו שיעור להם. טוב להם להיות במקום המסכן... אמירה חכמה ואומרת: יש אנשים שהבעיה שלהם היא הפתרון שלהם - הבעיה כאילו פוטרת אותם מכל המוסכמות החברתיות, כולם מבינים שלהם מותר מה שלאחרים אסור, כי הם חוו ילדות קשה... הם גם פטורים מעול פרנסה וגידול ילדים, כי חיהם היו אומללים כל כך...

טוב להם להמשיך ולטפח את הבעיה, כי אם חלילה מישהו יפתור אותה, הם יהפכו לאנשים מהשורה. פתאום ידרשו מהם, גם להם תהייה מחויבות שונות, ולזה הם לא מוכנים. הם רק שוכחים פרט חשוב מאוד! אולי באופן זמני הם הצליחו להוריד מעצמם אחריות,

אבל את החיים הם מפספסים. הם ימצאו את עצמם בגיל מתקדם - בלי כלום! הזכרנו כאן אנשים שכל חייהם היו מסכת אחת של אומללות, אולם הדברים מתייחסים לכל אחד מאתנו. לכולנו יש חורים שחורים שבהם אנו לא נוגעים, דברים שבהם אנו מצדיקים את התנהגותנו ומצבנו בגלל קשיים מהעבר. עלינו לזכור שהעבר אין!

העבר מעניין אותנו רק אם הוא משמש לקידום. אם הוא גורם לנו תסכול וחוסר אונים, הוא לא רלוונטי. כל נהג מתחיל יודע, שבזמן הנסיעה מתמקדים בעיקר בשמשה הקדמית, ורק מדי פעם בודקים דרך המראות מה קורה מאחור. אוי ואבוי לנהג שיהיה עסוק במשך כל הנסיעה במה שקורה מאחוריו...

כך גם בחיים - תמיד יש להסתכל קדימה. אל העבר מציצים רק לפעמים, ולא נותנים לעבר להרוס את ההווה.

חז"ל מזהירים: "היהוהו בני עניים שמהם תצא תורה". בני עניים הם אלו שהחיים לא האירו להם פנים, ובכל זאת, לפעמים דווקא הם יגדלו לבני תורה, כי דווקא הקשיים וההתמודדות בונים אותם.

רבי מאיר שפירא זצ"ל היה מפרש מאמר חז"ל זה באופן אחר. הוא היה אומר, שיש להיזהר בבני עניים, שהתורה לא תצא מהם, שלא תפרח מהם מרוב העניות והקשיים... כך שלמטבע יש שני צדדים, ותלוי לאיזה מקום לוקחים את העניות - הקושי.